

Vůl zná svého hospodáře, ale Boží lid Boha nezná

(Krnov, 17.8.2025)

I.čtení: Izajáš 1,1-20

II.čtení: evangelium podle Matouše 7,21-23

Zvířecí ilustrace Božích pravd jsou v Písmu docela oblíbené – asi proto, že pro izraelskou, většinově zemědělskou populaci byly dobře srozumitelné. My měšťáci asi už ztrácíme toto propojení s živočišnou (a ostatně i rostlinnou) říší, ale snad si to aspoň trochu dokážeme představit.

Obrázek volka a oslíka, kteří poznávají svého majitele, dal vzniknout tradičně vánočnímu obrázku (najdeme ho v obrázcích Josefa Lady i v některých českých lidových koledách): volek s oslíkem dýchají na děťátko v jesličkách a vytvářejí svou oddaností pastýřskou idylu betlémské scény.

Je ovšem pravda, že toto omezení Izajášovy výpovědi jen na narození Mesiáše poněkud oslabuje ironickou jedovatost prorokova dloubnutí: Jestliže i symboly nechápavosti jako jsou vůl nebo osel znají své pány, co vypovídá o Božím lidu fakt, že svého Pána nezná a nepoznává?

Písmo nám tady klade závažnou otázku: Známe svého Pána? Známe svého Boha?

Izajáš určitě nechtěl říct, že by Izrael nikdy o Bohu neslyšel a nic o Něm nevěděl. Celá historie národa byla přece dějinami setkávání Hospodina s Jeho lidem.

Odkud znal Izrael Hospodina? Samozřejmě ze slov proroků a z vlastní historie. Starý Zákon bez přestání opakuje: Vzpomeňte, co pro vás Pán Bůh udělal. Nezapomeňte, jak Bůh je dobrý. Chodte do chrámu a synagog, abyste si připomínali, jak Bůh jednal s Izraelem. Učte se slova Písma nazpaměť, dokonce si je napište na dveře a uvažte jako náramek na ruku – proč? Abyste nezapomínali na Boha, který vás vyvedl z Egyptské země a zachránil před otroctvím, který vám daroval zemi k obývání, a hlavně Zákon jako směrovku ke skutečnému životu.

Nelze říct, že by Izraelcům chyběly informace o Bohu a Jeho charakteru. Dokonce se ani nedá říct, že by nedodržovali tyto bohoslužebné předpisy a zbožné rituály. Izajáš zmiňuje, že lidé obětují a chodí se „ukazovat“ do Božího domu, slaví svátky a rozprostírají ruce k modlitbě.

Tak co má na mysli, když tvrdí, že Boží lid nezná svého Boha ani, jako vůl zná svého hospodáře?

A ať nezůstaneme jen v minulosti: Je to s námi lepší? Jaký je Bůh? Co o Něm víme?

Izajáš svým sarkastickým rýpnutím mířil na formálnost a vnějšnost té okázalé zbožnosti – do chrámu chodíte, umíte se podle toho obléknout, umíte zaujmout patřičný postoj, umíte koupit obětní zvíře – ale ve skutečnosti nežijete podle Hospodinových představ, ba naopak – tyto zbožné úkony zneužíváte k tomu, abyste si sami před sebou obhájili a legitimizovali, že při každé příležitosti smysl Božího Zákona obcházíte a jeho ustanovení přeručujete.

To je ta prorocká výčitka Izraelcům. A nacházíme ji nejen u Izajáše, ale u mnoha dalších proroků; a nakonec vlastně stejná myšlenka je i základem Ježíšovy kritiky farizeů – ne že by nebyli dost zbožní, ale že svou zbožnost brali jako náhradu skutečného „chození s Bohem“. A vlastně ji tak znevážili a vyprázdnili. Ježíš říká, že někteří lidé, ačkoli ostentativně předvádějí svou zbožnost, vlastně nevědí vůbec nic o víře a spolehnout se na Hospodina; a taky o poslušnosti nebo následování. A tím se vlastně zbavují vztahu s Bohem.

Boží Slovo z Izajášových úst to připomíná drsnými slovy: „Co mám z vašich slavností a obětí a modliteb? K čemu je mi vůně kadidla? Kdo se vás prosí, abyste mi ošlapávali nádvoří? Nemůžu to vystát, hnusí se mi vaše zbožné šaškování, jsem jím znechucen a zakrývám si před vámi oči!“

Jak to, že se to, co bylo přímo určeno k pěstování vztahu s Bohem, stalo takovou překážkou?

Naštěstí nám na to Izajáš hned odpovídá:

„Omyjte se, očist' se, odklid' te mi své zlé skutky z očí, přestaňte páchat zlo. Učte se činit dobro. Hledejte právo, zakročte proti násilníku, dopomozte k právu sirotkovi, ujímejte se pře vdovy.“

Izraelci svou zbožnost vyprázdnili – zapomněli na činnou víru, která je základem zbožnosti a jediným opodstatněním zbožných skutků a rituálů.

Izajáš (ani Ježíš) tady nepopírají užitečnost bohoslužby nebo zbožných úkonů. Izajáš svá slova hlásal v chrámě a Ježíš se pravidelně účastnil bohoslužby v synagogách a na svátky putoval do

Jeruzaléma. Bohoslužba je důležitou součástí vyjádření naší víry. Ale podstatou zbožnosti je víra a následování Božího příkladu lásky, soucitu, spravedlnosti a milosrdenství – bez tohoto je sebeokázalejší zbožnost vyprázdněná a naprosto zbytečná. A můžeme sebehlasitěji provolávat „Pane, Pane,“, jenže do prázdna...

Za pozornost stojí, co tady prorok vyjmenovává jako správný výraz víry:

1. Přestaňte páchat zlo a očistěte se od něj
2. Učte se činit dobro – což znamená hledat právo, zakročit proti násilníku, pomoci k právu sirotkům a zastat se vdov (tedy sociálně nejslabších členů společnosti)

Musím říct, že mě vždycky znovu překvapuje, jak je to stále aktuální. I dnes – po dvou a půl tisíciletích od doby Izajášovy – pořád zápasíme, abychom se nepoddávali zlu, a pořád vládne bezpráví, násilníci se sebejistě roztahují kolem nás a sirotci a vdovy nenacházejí zastání ve světě, který se ptá jen, kolik máte peněz a jakou máte moc. A papaláši vyvěšují na instagramy fotky, jak sedí v kostelních lavicích nebo se zkušeně modlí – přičemž jejich rozhodování zcela staví na hlavu právo a spravedlnost a slitování s chudými nebo nemocnými je pro ně neznámý pojem.

Je to přesně to, co Izajáš vyčítal Izraelcům. A věřím, že to v Písmu máme zachováno právě proto, abychom i my se zamýšleli nad tím, jak se projevuje naše víra. Jestli náhodou nezůstává jen vyprázdněným rituálem beze stopy víry, lásky, spravedlnosti a milosrdenství.

Izajáš klade otázku i nám, jestli známe svého Pána nebo jestli jsme horší než ten vůl a osel.

Pán Ježíš tu otázku obrací, a ještě trochu přitvrzuje: Zná Bůh nás?

Někdy jsme si velmi jistí – věříme tomu. Věříme, že Bohu záleží na každém Jeho stvoření, na každém jednotlivci, každém človíčkovi. Věříme, že nás zná mnohem lépe než my sami sebe.

To vše rozhodně platí. To je skutečně podstata víry.

Ježíš nám ovšem připomíná, že víra se neproказuje slovy, ale skutky. Těsně před těmi větami, které jsme četli, je v evangeliu varování před lžiporokky, které můžeme odhalit podle ovoce jejich činů – můžou používat velmi zbožnou mluvu, můžou mít plnou pusku zbožných frází, můžou se dovolávat Desatera nebo dokonce samotného Ježíše.

Pokud tedy jejich (a naše!) slova nejsou podloženy skutky milosrdenství a úsilím o spravedlnost, pak zůstávají prázdným žvaněním a naše „Pane, Pane“ je nedůvěryhodné a zůstává bez odpovědi.

Měli bychom se občas zamyslet nad sebou i nad našimi shromážděními a nad církví. Udělat si inventuru slov a činů – před tváří Boží.

Protože ve víře nejsou podstatná slova, ale činy. Ten, kdo činí vůli nebeského Otce, vejde do Království. To znamená držet se přikázání – směrůvek k životu. Hledat Jeho vůli, ptát se na Jeho představu před každým naším rozhodováním.

Ne nadarmo následuje podobenství o dvou stavitelích – rozumný je ten, kdo slyší Slovo a plní je.

Jazyk Starého Zákona hebrejštiny má pozoruhodnou zvláštnost: nemá různé výrazy pro „slovo“ a „čin“, obojí je zahrnuto pod slovo „dábár“. Když Bůh tvořil svět, řekl Slovo – a ono se stalo. Proto jsou prorocká vidění tak často uvedena souslovím „Stalo se Slovo Hospodinovo“ – protože Boží Slovo není vyprázdněné, ale je podloženo Božími skutky milosrdenství a spravedlnosti.

Kéž by se takto i naše slova mohla vždycky opřít o projevenou lásku, prokázané milosrdenství a zastání se spravedlnosti! Neposlouchejme naprázdno, ale prosme o milost, abychom Slovo uskutečňovali ve svém životě a proměňovali jím celé své okolí. Aby nepřišel den, kdy Kristus řekne: Neznám vás...

Pane Ježíši Kriste, děkujeme za všechno, co jsi pro nás učinil,

Děkujeme Ti, že to je všechno skutečné, že nezůstáváš u prázdných slov.

Prosíme Tě, pomoz i nám ke skutečné zbožnosti,

Pomoz i nám následovat Tě ve spravedlnosti a milosrdenství, v odpuštění a službě.

A moc prosíme, ať Tvá spravedlnost i Tvé milosrdenství se dostávají ke slovu v tom našem světě a naší lidské společnosti.

AMEN!